Bundesministerium
Inneres

Uresničevanje priporočil strokovne komisije »Peršmanova domačija«

Končno poročilo in rezultati

Dunaj, 2026

Impresum

Lastnik medijev, založnik in izdajatelj:
Zvezno ministrstvo za notranje zadeve, Herrengasse 7, 1010 Dunaj
Dunaj, 2026. Stanje: 3. november 2026

Kazalo

Uvod **4**

Kronologija **5**

Povzetek **6**

Uresničevanje posameznih priporočil **9**

1. Izobraževanje za izvršilno oblast 9
2. Dovolj jezikovno usposobljenega osebja, upoštevanje jezikovnega znanja pri kadrovanju, dodatne možnosti jezikovnega usposabljanja 10
3. Komunikacija med organizatorji dogodkov in policijo pred dogodki 11
4. Intervencije v spominskih centrih zahtevajo občutljivost 11
5. Povečana uporaba nosljivih telesnih kamer 12
6. Takojšnje uvajanje preiskav ob zasačanju pri upravni kršitvi 12
7. Povezava z in zaznava zakonitih pristojnosti 12
8. Obsežna dokumentacija 12
9. Izredno pooblastilo pripadnikom dežurne pravne službe 13
10. Preverjanje zakonitosti prenosa in hrambe podatkov 13
11. Izobraževalno delo v muzeju in ob spominskem obeležju Peršmanova domačija 13
12. Spominski centri se ne smejo prilaščati 14
13. Dostojanstveno spominjanje v okviru varstva vojnih grobišč in grobišč žrtev 14

Zaključek in prihodne naloge **16**

Uvod

V nedeljo, 27. julija 2025, je na Peršmanovi domačiji potekala večurna intervencija Deželne policijske direkcije Koroške. Intervencija je bila deležna številnih kritik in je sprožila splošno prizadetost, intenzivno poročanje v medijih in celo diplomatske zaplete s Slovenijo. Pri Peršmanovi domačiji gre za odmaknjeno kmetijo na Koroškem, na kateri se nahaja muzej v spomin na pokol policistov nad koroškimi Slovenci aprila 1945.

Za transparentno preiskavo policijske intervencije na tem tudi v zgodovinskem pomenu izjemno občutljivem mestu je zvezni minister mag. Gerhard Karner 5. avgusta 2025 skladno z 8. členom Zakona o zveznih ministrstvih imenoval strokovno komisijo »Peršmanova domačija«, v kateri so sodelovali pripadniki različnih poklicnih skupin, ter ji naročil, da ob upoštevanju zgodovinskega ozadja preiskuje in oceni posredovanje policije ter pripravi morebitna priporočila in poda poročilo, ki bo objavljeno naknadno. Končno poročilo je bilo predstavljeno 23. oktobra 2025.

Strokovna komisija je ugotovila, da je bila intervencija policije, v kateri so sodelovali namestnik vodje Deželnega urada za državno varnost in boj proti ekstremizmu, okrajni glavar Okrajnega glavarstva Velikovec, vodja koroške regionalne direkcije Zveznega urada za tujce in azil, osem policistov, trije pripadniki skupine za hitro posredovanje ter vodja službenega psa s službenim psom, v mnogih pogledih nezakonita in nesorazmerna. Ni pa bila usmerjena proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem niti proti Peršmanovi domačji kot spominskemu kraju, ampak proti kot ekstremno levo ocenjenemu ANTIFA taboru, ki je tam potekal. Vendar se odgovorni niso zavedali, da bi se intervencija glede na kraj, organizatorje in udeleženci tabora doma in v tujini razumela kot proti-manjšinska. Odgovorni se tudi niso zavedali, da policijsko posredovanje na Peršmanu kot kraju spomina na umor pripadnikov slovenske narodne skupnosti zahteva posebno občutljivost.

Za nadaljnjo profesionalizacijo dela policijskih in upravnih organov je strokovna komisija sprejela 13 priporočil za primerno in dostojanstveno postopanje v spominskih centrih.

Kronologija

Generalni sekretar Zveznega ministrstva za notranje zadeve je februarja 2026 ustanovil projektno skupino, da strukturirano, redno in učinkovito spremlja uresničevanje priporočil strokovne komisije in istočasno zagotavlja kakovost, transparentnost in trajnostno umestitev le-teh v obstoječe strukture.

Pod vodstvom vodje Oddelka za zgodovinske zadeve Zveznega ministrstva za notranje zadeve so v projektni skupini sodelovali predstavniki Oddelka za strategije ter načelne in pravne zadeve pri Generalni direkciji za javno varnost, Direkcije zvezne policije, Akademije za varnost, Oddelka za zadeve Evropske unije in mednarodne zadeve, Oddelka za zgodovinske zadeve, Oddelka za splošne kadrovske zadeve ter Direkcije deželne policije Koroške.

Projektna skupina se je v letu 2026 petkrat sestala na Dunaju in v digitalni obliki (17. marca, 20. aprila, 15. junija, 17. julija in 22. oktobra). Poleg tega je organizirala več srečanj in ogledov v Celovcu, Železni Kapli in na Peršmanu ter sestanke s predstavniki Republike Slovenije na Dunaju in v Ljubljani.

Vsi ukrepi in njihova izvedba, sestanki ter ogledi so bili ustrezno dokumentirani ter vsaka dva meseca predloženi generalnemu sekretarju in drugim vodilnim Zveznega ministrstva za notranje zadeve v vednost.

26. julija 2026, leto dni po policijski intervenciji, je sledilo vmesno poročilo, s katerim je bila v smislu Zakona o prostem dostopu do informacij seznanjena javnost.

Leto dni po predstavitvi poročila strokovne komisije Ministrstvo s pričujočim poročilom predstavlja že izvedene ukrepe in ukrepe, ki se izvajajo, ter njihovo oceno.

Povzetek

Priporočilo: Izobraževanje za izvršilno oblast.
Ukrepi: Številčnejši obiski regionalnih krajev spomina. 1. julija in 22. oktobra 2026 so razredi policijske šole Izobraževalni center Krumpendorf obiskali Peršmanovo domačijo, nadaljnji obiski so načrtovani. Ozaveščanje s pomočjo izobraževalnih modulov »Digitalne spominske pokrajine Avstrije (DERLA)«.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Dovolj jezikovno usposobljenega osebja, upoštevanje jezikovnega znanja pri kadrovanju, dodatne možnosti jezikovnega usposabljanja.
Ukrepi: Povečanje jezikovne ponudbe; kompetence v povezavi z manjšinami kot dodatni kriterij pri kadrovanju; ozaveščanje o Zakonu o narodnih skupnostih in uradnih jezikih na podlagi Odloka o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Komunikacija med organizatorji dogodkov in policijo pred dogodki.
Ukrepi: Ustrezne določbe v Odloku o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Intervencije v spominskih centrih zahtevajo občutljivost.
Ukrepi: Ustrezne določbe v Odloku o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Povečana uporaba nosljivih telesnih kamer.
Ukrepi: Sprejeta ustrezna pravila; uporaba nosljivih telesnih kamer se je povečala.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Takojšnja uvedba preiskav ob zasačanju pri upravni kršitvi.
Ukrepi: Ustrezne določbe v Odloku o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Povezava z in zaznava zakonitih pristojnosti.
Ukrepi: Ustrezne določbe v Odloku o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Obsežna dokumentacija.
Ukrepi: Ustrezne določbe v Odloku o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Izredno pooblastilo pripadnikom dežurne pravne službe.
Ukrepi: Enotna ureditev na zvezni ravni od 24. junija 2026 dalje.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Preverjanje zakonitosti prenosa in hrambe podatkov.
Ukrepi: Izbris pridobljenih podatkov na podlagi ugotovitve, da je bilo posredovanje policije na Peršmanovi domačiji v mnogih pogledih nezakonito in nesorazmerno.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Izobraževalno delo v muzeju in ob spominskem obeležju Peršmanova domačija.
Ukrepi: Na podlagi triletnega sofinanciranja s strani Dežele Koroške je dolgoročno zagotovljen pravni in finančni obstoj Muzeja Peršmanova domačija; priprava obsežne publikacije/zbirke prispevkov z avstrijskimi in mednarodnimi avtorji.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Spominski centri se ne smejo prilaščati.
Ukrepi: Pogovori z upravitelji spominskih centrih o sprejetju skupnega kodeksa ravnanja in izjave o poslanstvu.
Status: Uresničeno

Priporočilo: Dostojanstveno spominjanje v okviru varstva vojnih grobišč in grobov žrtev.
Ukrepi: Umestitev groba žrtev pokola v širši zgodovinski okvir in vključitev le-tega v državno zaščito vojnih grobišč in grobišč žrtev ter obeležitev imen jugoslovanskih žrtev vojne na glavnem dunajskem pokopališču.
Status: Uresničeno

Uresničevanje posameznih priporočil

1. Izobraževanje za izvršilno oblast

Dodatno izobraževanje in usposabljanje sta pomembna dela poklicnega in osebnega razvoja vsakega policista. Omogočata širjenje znanja, pridobivanje novega znanja in novih spoznanj ter kritično razmišljanje. Posebej pomembno je zgodovinsko znanja o času nacizma, zlasti o takratni vlogi policije in drugih varnostnih organov, ki je sestavni del policijskega osnovnega usposabljanja. Tako to znanje prispeva k razumevanju vzrokov in posledic in k krepitvi demokratičnih vrednot ter ozaveščа o odgovornosti vsakega posameznika za ohranjanje človekovih pravic in odprte družbe.

Že danes je zgodovina nacizma del osnovnega usposabljanja bodočih policistov. V zvezi s tem obstaja tesno sodelovanje med Spominskim muzejem Mauthausen in Akademijo za varnost ter vključuje redne obiske taborišča. Na podlagi priporočil strokovne komisije se bodo ti obiski dodatno regionalizirali in v zvezi s tem sta Društvo Peršman in Akademija za varnost že sklenila ustrezno pogodbo o sodelovanju. Vsi dijaki, ki trenutno obiskujejo Izobraževalni center Krumpendorf in se v njemu usposabljajo za Deželno policijsko direkcijo Koroške, so že obiskali Peršmanovo domačijo in od septembra 2026 bodo vsi razredi omenjenega centra v okviru osnovnega urjenja za deželno koroško policijo obiskali Peršman in se udeležili štiri urne delavnice. Že 1. julija in 22. oktobra 2026 so dijaki Centra obiskali spominski center Peršmanova domačija. Poleg tega se je tudi vodilno in drugo osebje različnih organizacijskih enot znotraj Deželne policijske direkcije Koroške udeležilo šolanj na Peršmanu.

Z implementacijo projekta »Digitalna spominska pokrajina Avstrije (DERLA)« v izobraževalno ponudbo Akademije za varnost obstaja sodobno orodje za dokumentiranje in izmenjavo. Platforma digitalno oživlja spomin na čas nacizma in usodo nacističnih žrtev. Projekt je izvedla Akademija za varnost v sodelovanju z Direkcijo zvezne policije ter v tesnem sodelovanju z Univerzo v Gradcu in programom ERINNERN:AT.

Projekt »Digitalna spominska pokrajina Avstrije« je 17. in 24. septembra 2026 prirejal usposabljanja z namenom, da udeležencem omogoča spoznavanje funkcij in zgodovinskih krajev. Udeležba je bila za vse direkcije deželnih policij obvezna. Usposabljanju se je udeležilo več kot 200 uslužbencev ministrstva za notranje zadeve in direkcij deželnih policij. Udeleženci naj bi pridobljeno znanje posredovali svojim organizacijskim enotam in izobraževalnim centrom z namenom trajnega vključevanja le-tega v vsakodnevno delo. Prav tako so predvideni nadaljnji formati za vključevanje tega orodja v delo organov in njegovo uporabo z namenom ozaveščanja uslužbencev o zgodovinskih in spominskih krajih, ki se nahajajo na njihovem območju, ter za upoštevanje le-teh v primeru intervencij.

Poleg tega se vsebinsko širi že obstoječi e-izobraževalni modul o varnostnih organih nacistične Nemčije »Hitlers Exekutive« z vsebinami, ki so prilagojene posameznim zveznim deželam in poudarjajo lokalne posebnosti. Do konca leta 2026 je za uslužbence Zveznega ministrstva za

notranje zadeve načrtovan poseben modul o vlogi koroške policije med nacizmom. Ta modul temelji na istoimenski razstavi, ki je bila odprta 12. marca 2024 v prostorih Ministrstva in je zasnovana kot potujoča razstava ter pojasnjuje organizacijo, miselnost in omejitve avstrijske policije v času nacizma. Do objave tega poročila je bil program izveden približno 3.700-krat. Razstava in e-izobraževalni modul sta plod večletnega raziskovalnega projekta o zgodovini policije v času nacizma, katerega so na pobudo Zveznega ministrstva za notranje zadeve izvedli Inštitut Ludwiga Bolzmanna za raziskovanje vojnih posledic, Dokumentacijski arhiv avstrijskega upora in Spominski muzej Mauthausen.

2. Dovolj jezikovno usposobljenega osebja, upoštevanje jezikovnega znanja pri kadrovanju, dodatne možnosti jezikovnega usposabljanja

Narodne skupnosti in njihovi pripadniki v Avstriji so zakonsko zaščiteni, pri čemer je potrebno spoštovati njihov jezik in narodno pripadnost. V stikih z organi ali policijskimi postajami iz priloge 2 k Zakonu o narodnih skupnostih ima vsak avstrijski državljan pravico uporabljati jezik narodne skupnosti. V skladu z odlokom Deželne policijske direkcije Koroške z dne 7. maja 2026 morajo vsi policisti, ki obvladajo slovenski jezik, na zadevnih policijskih postajah ali njihovih območjih uradna dejanja voditi v slovenskem jeziku, v kolikor se to zahteva.

Akademija za varnost je 7. maja 2026 sprejela odlok o izvedbi jezikovnega usposabljanja v Zveznem ministrstvu za notranje zadeve. Na podlagi odloka so vsi uslužbenci Ministrstva načeloma upravičeni do jezikovnega izpopolnjevanja. V primeru prijave je potrebno navesti delo oz. naloge kandidata ali potrebo po jezikovnem usposabljanju ter znanja in spretnosti, ki se v okviru usposabljanja pridobijo in so potrebna za opravljanje dela oz. nalog. Prav tako omenjeni odlok uvaja prednostno obravnavo kandidatov iz oddelkih ali regijah, kjer bi se lahko uporabljali zakonsko določeni manjšinski jeziki. Trenutno so na voljo jezikovni tečaji slovenskega jezika na stopnji C1 Skupnega evropskega referenčnega okvira za jezike. Poleg tega Deželni policijski direkciji Gradiščanske in Koroške za svoje uslužbence nudita tečaje regionalnih jezikov.

V skladu z Odlokom o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina, št. 2026-0.446.508 z dne 22. julija 2026 morajo deželne policijske direkcije v dvojezičnih območjih, določenih v Zakonu o narodnih skupnostih, sprejeti ustrezne ukrepe za spodbujanje in krepitev jezikovne usposobljenosti svojega osebja. V zvezi s tem Deželna policijska direkcija Koroške že ponuja jezikovne tečaje za slovenski jezik.

Uredba o izvajanju Zakona o narodnih skupnostih za Deželni policijski direkciji Gradiščanske in Koroške ter v določenih kandidacijskih postopkih, št. 2026-0.650.535 z dne 4. septembra 2026 določa, da morajo nosilci organov ali policijskih postaj iz priloge 2 k Zakonu o narodnih skupnostih zagotoviti, da se v nekaterih okrajih poleg nemškega jezika lahko uporablja tudi hrvaški, slovenski ali madžarski jezik kot uradni jezik. V skladu s tem morata deželni policijski direkciji v teh okrajih na ravni mestnih oz. okrajnih policijskih enot in policijskih inšpekcij zagotoviti večjezičnost v smislu omenjenega zakona. Po potrebi se lahko zagotavlja tudi osebje z ustreznim znanjem jezika. Gradiva za razpisne in izbirne postopke za vodstvene položaje na

ravni E2a ali za osebje mestnih oz. okrajnih policijskih postaj po novem vsebujejo določbo, da je znanje hrvaškega ali slovenskega ali madžarskega jezika zaželeno. V teh postopkih se jezikovna usposobljenost kandidata upošteva kot dodatna kvalifikacija.

V skladu z 20.d členom Zakona o plačah vsakemu javnemu uslužbencu, ki je zaposlen v organu ali policijski postaji iz priloge 2 k Zakonu o narodnih skupnostih, ki obvlada uradni jezik narodne skupnosti območja in ta jezik pri izvajanju omenjenega zakona uporablja, na podlagi vložene prošnje pripada mesečni dodatek.

3. Komunikacija med organizatorji dogodkov in policijo pred dogodki

Strokovna komisija je v svojem poročilu zapisala, da se lahko od vsega začetka zmanjša ali celo prepreči potencial za konflikte pri uradnih dejanjih v okviru prireditev, če se pred dogodkom vzpostavi stik z organizatorji in če se pojasni razlog za intervencijo. Zato Odlok o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina izpostavlja pomen pravočasnih, strukturiranih in dokumentiranih stikov z organizatorji in upravljavci spominskih krajev. Prav tako lahko splošna oz. stalna komunikacija prispevata k vzpostavitvi rednega in zaupanja vrednega dialoga. V zvezi s tem omenjeni odlok izhaja iz predpostavke, da mora biti vsakršna komunikacija transparentna ter usmerjena svetovalno in k rešitvam.

4. Intervencije v spominskih centrih zahtevajo občutljivost

Iz poročila strokovne komisije jasno izhaja, da nima nobenih podatkov, da bi bil namen intervencije usmerjen proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem oziroma proti muzeju na Peršmanovi domačiji. Kljub temu so se vrstili splošni očitki o pomanjkljivi občutljivosti. Kot odziv na te očitke je bil 22. julija 2026 objavljen Odlok o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina, ki na zvezni ravni ureja postopanje policije v spominskih centrih in podobnih krajih.

Odlok natančneje ureja postopanje policije in drugih varnostnih organov pred samim dogodkom ter med uradnimi dejanji na samem terenu. Velja za vse organizacijske enote Generalne direkcije za javno varnost in vse deželne policijske direkcije pri izvajanju upravnih, varnostnih ali kriminalističnih nalog. Odlok ne ureja zgolj postopanje policije in drugih varnostnih organov, ampak tudi nudi razlago izraza »spominski kraj« in možne vire informiranja ter obravnava možnosti ustreznega (zgodovinskega) usposabljanja in ravnanja s spominskimi in podobnimi kraji. Pri vsaki intervenciji je potrebno upoštevati zgodovinsko ozadje posamezne lokacije in le-to upoštevati pri izbiri razpoložljivih sredstev.

Vsebina sprejetega odloka se že odraža v internih predpisih in tečajih usposabljanja.

5. Povečana uporaba nosljivih telesnih kamer

Sprememba Zakona o policiji iz leta 2016 policiji omogoča javno uporabo snemalnih naprav za dokumentiranje uradnih dejanj, pri katerih uporablja prisilna in druga sredstva (3. odstavek 13.a člena Zakona o policiji). Uporaba teh kamer služi zlasti varovanju zbranih dokazov za sodne in druge postopke ter podpori ukrepom policije. Leta 2025 so bile sprejete smernice za operativno uporabo nosljivih telesnih kamer, ki predvidevajo obvezno uporabo le-teh pri terenskem delu z namenom, da se čim celoviteje dokumentira policijsko postopanje in uporabo prisilnih in drugih sredstev. Iz analiz, opravljenih novembra 2025, izhaja, da uporaba teh kamer celotni policiji nudi veliki potencial, ki ga velja še bolje izkoristiti. Tako je Direkcija za digitalizacijo pri Zveznem ministrstvu za notranje zadeve 10. februarja 2026 začela z mesečnim poročanjem deželnim policijskim direkcijam o uporabi nosljivih telesnih kamer. Pridobljene podatke se lahko uporabljajo za širšo uporabo teh kamer na zvezni ravni.

Možnost izbrisa tovrstnih posnetkov na željo posameznika, za katero se nekateri zavzemajo, zahteva sprejetje ustrezne zakonske podlage.

6. Takojšnje uvajanje preiskav ob zasačanju pri upravni kršitvi

Odlok o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina odseva obstoječo zakonsko ureditev, da se nemudoma sproži prekrškovni oz. kazenski postopek, ko se tovrstno dejanje ugotovi.

7. Povezava z in zaznava zakonitih pristojnosti

Odlok o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina zahteva, da se pred vsako načrtovano policijsko intervencijo jasno razjasnijo zakonske pristojnosti.

8. Obsežna dokumentacija

V povezavi z obvezno predhodno razjasnitvijo zakonskih pristojnosti Odlok o intervencijah ob spominskih obeležjih in v krajih spomina zahteva celovito in transparentno dokumentiranje vseh pripravljalnih korakov in izvedenih ukrepov.

9. Izredno pooblastilo pripadnikom dežurne pravne službe

Sprememba odloka z dne 24. junija 2026, ki ureja dodelitev pooblastil za izvajanje prisilnih in drugih ukrepov pripadnikom dežurne pravne službe, na zvezni ravni poenoti zadevne postopke pooblaščanja v smislu 2. odstavka 5. člena Zakona o policiji in velja tako za Generalno direkcijo za javno varnost kakor tudi za vse deželne policijske direkcije. Nova ureditev za dodelitev pooblastila za izvajanje prisilnih in drugih ukrepov v smislu 3. in 4. točke 2. odstavka 5. člena Zakona o policiji zahteva podrobno utemeljitev in celovito dokumentiranje ter vzpostavitev ažuriranega seznama dodeljenih pooblastil in zavrnjenih vlog.

10. Preverjanje zakonitosti prenosa in hrambe podatkov

Zaradi kršitev Koroškega zakona o zaščiti narave so policisti v sklopu intervencije 27. julija 2025 v skladu s 34.b členom Zakona o prekrških preverjali identiteto oseb. Zbrani podatki so bili posredovani Direkciji za zaščito države in obveščevalno dejavnost. Organizacijske enote iz 3. odstavka 1. člena Zakona o zaščiti države in obveščevalni dejavnosti smejo za namen varstva ustavne ureditve (1. odstavek 10. člena Zakona o policiji) zbirati in obdelovati podatke, ki so jih pri izvajanju zveznih ali deželnih zakonov zakonito pridobili. Po ugotovitvi, da je bila intervencija policije na Peršmanu v mnogih pogledih nezakonita in nesorazmerna, so bili ti podatki v celoti izbrisani.

11. Izobraževalno delo v muzeju in ob spominskem obeležju Peršmanova domačija

S pogodbo o triletnem sofinanciranju je Dežela Koroška dolgoročno zagotovila finančen in institucionalen obstoj muzeja in spominskega kraja Peršman.

V povezavi z načrtovano publikacijo o Peršmanovi domačiji na podlagi preteklih in aktualnih raziskav ter aktualnih spoznanj v povezavi z gradivom, nedavno odkritemu na Madžarskem, je bil izdelan prvi osnutek in opravljeni so bili pogovori z možnimi avtorji. Poleg tega je bila sestavljena ustrezna pogodba, ki bo predvidoma konec leta 2026 podpisana z najprimernejšim izvajalcem.

12. Spominski centri se ne smejo prilaščati

Spominski centri so kraji spomina, učenja in zgodovinske odgovornosti. Namenjeni so spominu na žrtve pregonov, vojn in nasilja ter nepristranskemu prikazu zgodovine. Ne smejo biti zlorabljeni v politične, ideološke ali osebne namene. Zato je bila vzpostavljena redna izmenjava z upravljalnimi organi najrazličnejših spominskih centrov in podobnih ustanov v duhu strokovne komisije, da imajo upravljavci spominskih centrov in vodilni organizatorji za upravljanje dogodkov vseh vrst posebno odgovornost v zvezi s tem. Cilj je, v sodelovanju s Spominskim muzejem Mauthausen, sprejetje splošno sprejemljivega kodeksa ravnanja, ki bi vseboval omenjene usmeritve. Kot zgleden tovrsten primer velja omeniti novo izjavo o poslanstvu Društva Peršman v zvezi z razumevanjem svojega dela na področju ohranjanja spomina.

13. Dostojanstveno spominjanje v okviru varstva vojnih grobišč in grobišč žrtev

Zakon o varstvu vojnih grobišč nalaga Republiki Avstriji, da trajno varuje in pietetno skrbi za vojna grobišča prve in druge svetovne vojne. To nalogo opravlja Oddelek za zgodovinske zadeve pri Zveznem ministrstvu za notranje zadeve preko podrejeno zvezno upravo.

Storjeni si bili prvi pomembni koraki pri uresničevanju priporočil strokovne komisije za pietetno spominjanje v okviru varstva vojnih grobišč in grobišč žrtev ter za celostno spoštovanje zaslug partizanov za ponovno vzpostavitev svobodne in demokratične Avstrije tudi na drugih spominskih lokacijah.

Prvi tovrsten korak je bil prenos družinskega groba žrtev Peršmanove domačije na župnijskem pokopališču v Železni Kapli v državno upravljanje, le-ta je sedaj zaščiten tako po avstrijskih področnih predpisih kakor tudi po mednarodnem pravu. Medtem ko sam grob opozarja na usodo v njemu pokopanih žrtev, bodo ostala vojna grobišča in grobišča žrtev, ki se nahajajo na tem pokopališču, dodatno umeščena v zgodovinski okvir. Dokončna izvedba zastavljenih ukrepov je predvidena do aprila 2027 ob obletnici pokola. V zvezi s tem so se 26. junija 2026 ob grobu ponovno sestali predstavniki Zveznega ministrstva za notranje zadeve, Urada deželne vlade Koroške, lokalne policije, uprave pokopališča, znanosti in Zveze koroških partizanov s sorodniki tam pokopanih žrtev in razpravljali o nadaljnjih korakih. Poleg tega bo Zvezno ministrstvo za notranje zadeve za publikacijo, ki se pripravlja na pobudo strokovne komisije, prispevalo znanstveni prispevek o zgodovini pokopališča v Železni Kapli in groba žrtev Peršmanove domačije.

Državna skrb za vojna grobišča in grobišča žrtev velja tudi za grobove padlih partizanov. To nalogo lahko opravljajo tudi nedržavne organizacije, kot na primer Zveza koroških partizanov, ki trenutno skrbi za večino partizanskih grobišč. Da bi se ustrezna skrb in zaščita zagotovili tudi v prihodnje, trenutno potekajo pogovori med predstavniki Urada deželne vlade Koroške in

Zveze koroških partizanov o sklenitvi ustreznega sporazuma. Ta bo urejal pravice in obveznosti obeh strani ter nadomestila za redno delo v povezavi s zaščito in skrb partizanskih grobov in tako le-te ohranil bodočim generacijam kot kraje žalovanja, spomina in opominjanja. Skrb in zaščita vojnih grobišč in grobišč žrtev sta nalogi celotne družbe, zato izmenjava med državnimi institucijami in lokalnimi spominskimi pobudami predstavlja pomemben prispevek k pristni spominski kulturi.

Oddelek 88 Centralnega dunajskega pokopališča je tihi dom vojnih ujetnikov iz različnih držav, ki so bili med nacizmom tu pokopani, med njimi je tudi 70 jugoslovanskih vojnih žrtev iz druge svetovne vojne. Leta 1986 je bil odkrit protifašistični spomenik, posvečen njim in vsem ostalim jugoslovanskim žrtvam vojne, ki so umrle ali so pogrešane na ozemlju Republike Avstrije. Tudi tu je cilj, da se v sodelovanju s spominskimi pobudami civilne družbe obeležijo imena neznanih pokopanih žrtev. V ta namen potekajo raziskave v avstrijskih in mednarodnih arhivih, ki bodo zaključene predvidoma leta 2027.

Zaključek in prihodne naloge

Pričujoče končno poročilo prikaže trenutno stanje uresničevanja priporočil strokovne komisije »Peršmanova domačija« in dokumentira sprejete ukrepe ter njihovo izvajanje. Je plod tesnega sodelovanja vključenih akterjev, tako znotraj kot tudi izven Zveznega ministrstva za notranje zadeve. Na tem mestu se Ministrstvo želi zahvaliti vsem sodelujočim za konstruktivno in v rešitve usmerjeno sodelovanje. Poročilo je rezultat stalne izmenjave, rednih razprav in ogledov na kraju samem, kar je omogočilo utemeljeno oceno o izvajanju priporočil.

Nadaljnji nalogi v povezavi s pričujočim poročilom sta ocena že zaključenih pobud in redno delo na ukrepih, ki se izvajajo.